

Γιατί το μάρμαρο; Είχαν χρώμα τα ειδώλια;

Παρά τη φαινομενική λευκότητά τους, τα μαρμάρινα κυκλαδικά ειδώλια συχνά ήταν διακοσμημένα με έντονα χρώματα. Υπολείμματα χρωστικών ουσιών διατηρούνται σε λίγες περιπτώσεις. Πιο συχνά η ύπαρξη χρώματος διαπιστώνεται από την παρουσία πιο ανοιχτόχρωμων και λείων τμημάτων της επιδερμίδας τα οποία δίνουν την εντύπωση ανάγλυφου. Τα συγκεκριμένα σημεία φαίνεται πως ήταν καλυμμένα με χρωστικές ουσίες, οι οποίες τα προστάτευσαν από τη διάβρωση που υπέστη η υπόλοιπη επιφάνεια του μαρμάρου. Τα χρώματα χρησίμευαν για να αποδώσουν:

- ανατομικά στοιχεία (μάτια, φρύδια, μαλλιά, κ.ά.)
- κοσμήματα (π.χ. περιδέραια, βραχιόλια, διαδήματα)
- αφαιρετικά μοτίβα στο πρόσωπο και το σώμα, που ίσως αναπαριστούν χρωματική διακόσμηση ή δερματοστιξία.

Γιατί διακοσμούνταν τα ειδώλια;

Κάποιοι ερευνητές θεωρούν ότι η χρωματική διακόσμηση των ειδωλίων συνδεόταν με τη χρήση τους σε ταφικές τελετουργίες. Άλλοι πιστεύουν ότι απηχούν τρόπους κόσμησης ατόμων κύρους (π.χ. εμπόρων, ναυτικών) και τα συνδέουν με συμβολισμούς κοινωνικής διάκρισης.

Τέλος, κάποιοι υποστηρίζουν ότι αποτελούν ευρύτερα σύμβολα συλλογικών ταυτοτήτων.

Το χρώμα στην κυκλαδική τέχνη

Οι Κυκλαδίτες χρησιμοποιούσαν εκτενώς το χρώμα στις δημιουργίες τους.

Αρκετές μαρμάρινες φιάλες έχουν την εσωτερική επιφάνειά τους καλυμμένη με ερυθρό χρώμα, ενώ κάποια αγγεία φέρουν διακόσμηση και στην εξωτερική επιφάνεια. Κυανές χρωστικές ουσίες εντοπίζονται στον πυθμένα βαθύτερων σκευών και στο εσωτερικό μικροσκοπικών αρύβαλλων, οι οποίοι ίσως χρησίμευαν ως σκεύη καλλωπισμού.

Υπολείμματα διατηρούνται επίσης πάνω σε τριβεία και τριπτήρες, που ίσως χρησίμευαν για την κονιορτοποίηση και επεξεργασία του χρώματος, όπως και σε οστέινους σωλήνες, που πιθανότατα χρησίμευαν ως χρωματοθήκες.

Οι χρωστικές ουσίες της περιόδου ήταν ορυκτής προέλευσης και προέρχονταν από:

- το κόκκινο από οξειδία του σιδήρου (αιματίτη), ερυθρή ώχρα ή κιννάβαρι (θειούχο υδράργυρο)
 - το γαλάζιο από αζουρίτη (ανθρακικό χαλκό)
 - το πράσινο από μαλαχίτη ή υδροξείδιο του αζουρίτη
- Το μαύρο συναντάται σπάνια και πιθανόν προέρχεται από οξείδωση άλλης χρωστικής ουσίας.

Κυκλαδική μόδα;

Αρκετά κυκλαδικά ειδώλια έφεραν χρωματική διακόσμηση με την οποία αποδίδονταν χαρακτηριστικά του προσώπου, η κόμμωση και άλλα στοιχεία.

Τα ίχνη αυτά διατηρούνται αμυδρά ή έχουν αφήσει απλώς ένα λείο αποτύπωμα στην επιφάνεια του μαρμάρου.

Αρκετά κυκλαδικά ειδώλια έφεραν περίτεχνη κόμμωση, που ξεκινούσε από το μέτωπο και συνέχιζε στο πλάι και στο πίσω μέρος της κεφαλής καταλήγοντας σε οφιοειδείς βοστρύχους. Ορισμένα ειδώλια, είχαν επίσης ζωγραφιστές στιγμές ή κάθετες γραμμές στις παρειές, που ενδεχομένως υποδηλώνουν τρόπους διακόσμησης του προσώπου. Τα στοιχεία αυτά μας δίνουν μια εικόνα για τις αισθητικές προτιμήσεις των Κυκλαδιτών της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού.

Ιδέες για δραστηριότητες

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τα παιδιά να φέρουν κομμάτια μάρμαρο και να τα ζωγραφίσουν. Για να καταλάβουν τη διαφορά από τα χρώματα που χρησιμοποιούμε τώρα και αυτά που κατασκεύαζαν οι αρχαίοι Κυκλαδίτες, μπορείτε να προμηθευτείτε αζουρίτη και κιννάβαρι (από καταστήματα που πωλούν ορυκτά) και να τους τα δείξετε. Προσοχή όμως, θα πρέπει να βάλετε σε διάφανα σακουλάκια ή κουτάκια ώστε τα παιδιά αλλά και εσείς να μην τα πιάνετε.

Προτάσεις για συζήτηση

Με τη βοήθεια εικόνων από βιβλία, να συζητήσετε με τα παιδιά το θέμα του χρώματος, όχι μόνο στα ειδώλια, αλλά και σε αγάλματα των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων που έχουμε συνηθίσει να τα βλέπουμε λευκά ή με πολύ απαλά ίχνη χρωμάτων.

Συζητήστε ακόμα τον λόγο για τον οποίο τα αρχαία αγάλματα ήταν ζωγραφισμένα, για να φαίνονται από μακριά, να εντυπωσιάζουν τους επισκέπτες και άλλους λόγους που θα βρείτε μαζί με τους μαθητές σας.